

ORIENTAL UNIVERSITETI
FILOLOGIYA FAKULTETI
SHARQ TILLARI KAFEDRASI

“O‘ZBEKISTONDA ZAMONAVIY TILSHUNOSLIK: TILLAR TA’LIMI VA TADQIQI”

MAVZUSIDAGI RESPUBLIKA
ILMIY-AMALIY ANJUMANI
MATERIALLARI

**ORIENTAL UNIVERSITETI
FILOLOGIYA FAKULTETI
SHARQ TILLARI KAFEDRASI**

**«O‘ZBEKISTONDA ZAMONAVIY TILSHUNOSLIK:
TILLAR TA’LIMI VA TADQIQI»
MAVZUSIDAGI RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY
ANJUMANI MATERIALLARI**

TOSHKENT – 2023

“O‘zbekistonda zamonaviy tilshunoslik: tillar ta’limi va tadqiqi” mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy anjumani materiallari. – Toshkent: Oriental universiteti, 2023. – 586 bet.

To‘plamda 2023-yil 25-oktabrda Oriental universitetida o‘tkazilgan “O‘zbekistonda zamonaviy tilshunoslik: tillar ta’limi va tadqiqi” deb nomlangan Respublika ilmiy-amaliy anjumanida ishtirok etgan tilshunos olimlar, yosh tadqiqotchilarning ma’ruzalari jamlangan.

Tahrir hay’ati:

M.Axmedov	Oriental universiteti rektori, iqtisod fanlari nomzodi
M. Nasirova	Oriental universiteti ilmiy ishlar bo‘yicha prorektori
R. Ismoilov	Oriental universiteti Filologiya fakulteti dekani
S.Rustamiy	Oriental universiteti Sharq tillari kafedrası mudiri, filologiya fanlari doktori, professor

Nashrga tayyorlovchi:

N. Ahmedova	Oriental universiteti dotsenti, filologiya fanlari nomzodi
--------------------	--

Taqrizchilar:

N. Saydirahimova	O‘zbekiston xalqari islom akademiyasi dotsenti, filologiya fanlari nomzodi
Sh. Hasanova	Oriental universiteti dotsenti, filologiya fanlari doktori

To‘plamdan o‘rin olgan maqolalarning saviyasi, sifati va ilmiy dalillarning haqqoniyligi hamda mazmuni uchun mualliflar mas’uldirlar.

To‘plam Oriental universiteti kengashi qarori bilan nashrga tavsiya etilgan.

© Oriental universiteti, 2023

6. Shakespeare W. Othello /translated by Mary Ellen Snodgrass/ - New Jersey: Wiley Publishing, Inc., 2008. – 251
7. <https://dictionary.cambridge.org/ru/>

MATNDA IJOBIY BAHO BILDIRUVCHI BIRLIKLARNING ASSOTSIATIV MAYDON HOSIL QILISHI

*Erkinova Marxobo G‘ayrat qizi,
ToshDO‘TAU o‘qituvchisi*

Annotatsiya: Maqolada assotsiativ maydon hosil qilish usullari, baho bildiruvchi birliklar haqida fikr yuritiladi. Matnda assotsiativ maydon yuzaga kelishida baho bildiruvchi birliklarning o‘rni hamda qo‘llanilgan leksik, grammatik, sintaktik birliklarning tahlil qilinadi.

Kalit so‘zlar: assotsiatsiya, assotsiativ maydon, baho semasi, salbiy baho, ijobiy baho yoki neytral baho, matnning assotsiativ maydoni, stimul so‘z, verbal assotsiatsiya.

Assotsiativ maydon til birliklarining assotsiativ aloqasini aks ettiruvchi maydon bo‘lib, “struktur jihatdan leksikografik xususiyatga ega bo‘lgan, mohiyatan inson ongida aks etgan muayyan voqelik, uning hamrohlari obrazining verbal ifodasi, u haqdagi tasavvuri, bilimlarini namoyish etuvchi tilning o‘zaro assotsiativ bog‘langan semantik va grammatik munosabatdagi birliklari yig‘indisidir” [3.58].

Baho munosabatli birliklarning assotsiativ maydoni turli birliklar doirasida uchraydi. Har bir birlikdan baho semasi mavjud bo‘lib, ijobiy, salbiy yoki neytral munosabatni ifodalash uchun xizmat qiladi. Uning tarkibidan turtki, ya‘ni sitimul so‘z bog‘lanish nafaqat baho munosabatli birliklarda, balki ular bog‘lanib kelgan har xil semantik xususiyatdagi birliklarda ham namoyon bo‘ladi.

«Har birimiz davlat tiliga boʻlgan eʼtiborni mustaqillikka boʻlgan eʼtibor deb, davlat tiliga ehtirom va sadoqatni, ona vatanga ehtirom va sadoqat deb bilishimiz, shunday qarashni hayotimiz qoidasiga aylantirishimiz kerak, — dedi Shavkat Mirziyoyev. — Bu olijanob harakatni barchamiz oʻzimizdan, oʻz oilamiz va jamoamizdan boshlashimiz, ona tilimizga, urf-odat va qadriyatlarimizga hurmat, Vatanga mehrimizni amaliy faoliyatda namoyon etishimiz kerak» [1]— deya bezijga aytmagan edi Prezidentimiz Sh.Mirziyoyev. Bugungi kunda oʻzbek tilida baho bildiruvchi leksik assotsiatsiyalarining hosil boʻlish mexanizmlari, baho bildiruvchi assotsiativ maydoni, verbal assotsiatsiyalarning til egalarining gender belgisi, ijtimoiylik xususiyatlari nuqtayi nazaridan tadqiqi masalasi dolzarb muammolardan biri boʻlib qolmoqda.

Baho soʻzlovchining (subyektning) bayon qilinayotgan obyektga munosabatini bildiruvchi vosita boʻlib, barcha birliklarga xos boʻlgan universal hodisadir. Shuning uchun quyida turli til birliklarida bahoning ifodalanishi haqida fikr yuritiladi.

Baho maʼnosi obyekt va subyekt munosabatlari asosida yuzaga chiqadi, yaʼni soʻzlovchi (subyekt) obyektдан taʼsirlansa yoki unga oʻz munosabatini bildirish istagi tugʻilsa, u oʻz fikrini bayon qiladi. Natijada baho maʼnosi yuzaga chiqadi.

Bahoning belgisi obyektga bogʻliq boʻlib, shu asosda ijobiy, betaraf, salbiy munosabatlardan biri oydinlashadi. Ijobiy yoki salbiy baho betaraf (neytral) maʼnoli leksemdan qancha uzoqlashib borsa, ijobiylik va salbiylik maʼnolari shu darajada kuchayib boradi. Bunday koʻrinishda obyektga ijobiy yoki salbiy baho berish jarayonida darajalanish [2] xususiyati yaqqol koʻzga tashlanadi.

Baho munosabatining lisoniy tomoni semantik strukturada oʻz ifodasini topadi. Mazmun planining yoʻnalishi boʻlmish baho turli til sathlarida namoyon boʻlishi mumkin.

Bu haqda R.Qo'ng'urov o'z qarashlarini bayon etib, shunday deydi: "Ijobiy yoki salbiy munosabat turli yoki salbiy munosabat turli xil formalar (morfologik), ayrim so'zlar (leksik), konstruksiyalar (sintaktik), forma va so'zning qo'shilishi (leksik-morfologik), intonatsiya (fonetik) yordamida ifodalanadi" [4.54].

Ular so'zlardan kichik birliklar orqali, shuningdek, so'zlar, so'zlardan katta birliklar orqali va hattoki supersegment vositalar yordamida bayon qilinarkan, bu jarayon noverbal vositalar orqali ham amalga oshishi mumkin bo'ladi. So'zlovchi o'zining ijobiy yoki salbiy munosabatini bildirishda qo'shimcha jest va mimikalardan ham foydalanadi [4.54].

Ijobiy baho munosabatli birliklar assotsiativ maydonini quyidagi usullarda hosil qilish mumkin:

1. Matndan assotsiativ bog'langan birliklarni ajratish va assotsiativ maydonga birlashtirish orqali.
2. Sinaluvchilarda ijobiy baho munosabatli birliklar bo'yicha assotsiativ tajriba o'tkazish va uning materiallari asosida assotsiativ maydonni shakllantirish.

Birinchi usulda assotsiativ maydonni hosil qilishda biror bir matn tanlanadi, undan o'zaro assotsiativ bog'langan birliklar ajratib olinadi va umumiy assotsiativ maydonga birlashtiriladi. Bunday assotsiativ maydon "matnning assotsiativ maydoni" hisoblanadi va unda muallifning turtki so'zning leksik-semantik mohiyatini qay darajada bilishi, so'z anglatgan narsa-predmet, voqelikni qanday idrok etishi, tasavvuri, psixologik holati, u haqidagi bilimlari kabilar haqida ma'lumot berishga xizmat qiladi. Bunday assotsiativ maydon matn muallifi bilan bog'liq bilimlar bilan chegaralanib qolmay, u yashagan davr tili, uning leksik tarkibi, grammatik qurilishi haqida ham ma'lumot olish imkoniyatini yaratadi. Shu jihatdan, matn tahlili orqali hosil qilingan bu turdagi assotsiativ maydonlar ikki tomonlama amaliy

ahamiyatga ega bo‘ladi.

Ijobiy baho munosabati birliklarning assotsiativ maydonini aniqlash maqsadida biz ishimizda lirik janrdan foydalanamiz. Stimul so‘z sifatida ijobiy baho semali birlik “do‘st” so‘zini tanlab olamiz va ushbu so‘zning matndagi assotsiativ maydonini ko‘rib chiqamiz. Quyidagi she‘riy matnda o‘zaro assotsiativ bog‘langan birliklarni aniqlaymiz:

Do‘st bilan obod uying

Do‘st bilan obod uying

Gar bo‘lsa u vayrona ham

Do‘st qadam qo‘ymas esa,

Vayronadir koshona ham.

Intizor har uy dilovar

Dilkusholar bazmiga,

Gar oyoq qo‘ysa qabohat

Yig‘lagay ostona ham.

Yaxshi do‘stlar davrasida

Ochilursan har zamon,

Ko‘rkni shoda ichra topgay

Marvarid durdona ham.

So‘rma mendan, kim diloru,

Do‘stmi yo jonona deb,

Do‘st mening ko‘nglimdadir,

Jonimdadir jonona ham.

Qochma rostgo‘y do‘stlarning

Koyish-u ozoridan,

Qaddi rost shamning tilidan
O‘rtanur parvona ham.

Do‘st qidir, do‘st top jahonda,
Do‘st yuz ming bo‘lsa oz,
Ko‘p erur bisyor dushman
Bo‘lsa u bir dona ham.

Kim senga hamroz emasdur
Beg‘araz deb o‘ylama,
Gohi dushmanlik qilurlar
Qo‘l siqib do‘stona ham.

Do‘sti sodiq yo‘q ekan deb
O‘rtanib kuyma va lek,
Mehr uyin keng ochsang, Erkin,
Do‘st bo‘lur begona ham. [5.52-53]

Erkin Vohidovning “Do‘st bilan obod uying” she‘rida do‘stga bo‘lgan ijobiy baho munosabati aks etgan va do‘st so‘zining mazmuniy maydonida ijobiy baho munosabatli birliklar faol qo‘llangan. Shaxs otini bildiruvchi do‘st so‘zi ijobiy baho munosabatli birlik bo‘lib, she‘rda stimuly so‘z vazifasini bajaradi. Ya‘ni matnda voqea-hodisa tasviri uchun xizmat qiluvchi barcha birliklar do‘st so‘zi bilan mantiqan bog‘liq holda tanlanadi. Matnda do‘st so‘zi bilan assotsiativ bog‘langan birliklar quyidagilar:

Do‘st: *do‘st(4), obod uying, vayrona, vayronadir, koshona, dilovor, dilkusholar bazmiga, qabohat, yaxshi do‘stlar davrasi, ochilursan, ko‘rk, marvarid durdona, kim diloro, do‘stmi, jonona, mening ko‘nglimdadir, jonimdadir, rostgo‘y do‘stlarning koyish-u ozoridan, “Qaddi rost shamning tilidan o‘rtanur parvona ham”, “Do‘st*

qidir, do 'st top jahonda", yuz ming, oz, ko 'p , bisyor, dushman, bir dona, kim, hamroz emasdur, beg 'araz, dushmanlik qilurlar, qo 'l siqib, do 'stona, do 'sti sodiq, "Mehr uyin keng ochsang", do 'st bo 'lur, begona.

She'riy matnning assotsiativ tahili asosida ajratilgan keltirilgan birliklar uni shakllantiruvchi birliklar hisoblanadi. Ushbu birliklar *do 'st* stimuly so'zi atrofida birlashib, matnning mantiqiy-semantik jihatdan tashkil qilish uchun xizmat qiladi.

She'rda ijobiy baho munosabatiga ega birlik *do 'st* so'zining ijobiy semasi bo'rtib turgan quyidagi birliklar aks etgan: *do 'st* (ushbu so'zimiz matn tarkibida turli grammatik shakllarda 10 marta qo'llangan: *do 'st* (4), *do 'stlar belgisiz qaratqich shakli*(1), *do 'stmi*(1), *do 'stlarning*(1), *do 'st belgisiz tushum kelishigi shaklida* (2), *do 'sti*(1)); *obod, koshona, dilovor, dilkusholar, yaxshi, ochilursan, ko 'rkni, shoda ichra, marvarid, durdona, diloro, jonona*(2), *rostgo 'y, rost, yuz ming, ko 'p, bisyor, hamroz, beg 'araz, do 'stona, do 'sti sodiq, mehr kabilar.*

Matnda *do 'st* so'zi ishtirokida quyidagi jumlarlar hosil bo'lgan: "*do 'st bilan obod uying*", "*Do 'st qadam qo 'ymas esa*", "*Yaxshi do 'stlar davrasida ochilursan har zamon*", "*So 'rma mendan, kim diloro, Do 'stmi yo jonona deb*", "*Do 'st mening ko 'nglimdadir*", "*Qochma rostgo 'y do 'stlarning Koyish-u ozoridan*", "*Do 'st qidir, do 'st top jahonda*", "*Do 'st yuz ming bo 'lsa oz*", "*Do 'sti sodiq yo 'q ekan*", "*Do 'st bo 'lur begona ham*".

Ushbu matnda ijobiy baho munosabatli birliklar bilan bir qatorda, salbiy baho munosabatli birliklar ham mavjuddir. Ular stimuly so'zning leksemalarning semantikasiga asoslangan assotsiatsiyani hosil qiladi. Salbiy baho munosabatli birliklar stimuly so'zning ijobiy baho semasini bo'yoqdor ifodalash uchun xizmat qiladi. Ular quyidagilar: *vayrona, vayronadir, qabohat, yig 'lagay, koyish-u ozoridan, o 'rtanur, dushman, dushmanlik, o 'rtanib kuyma, begona.*

Qayd etilgan barcha ijobiy baho birliklarini quyidagi assotsiativ maydonga birlashtirish mumkin: *do 'st 4, jonona 2, obod uying, koshona, dilovor, dikusholar bazmiga, yaxshi do 'stlar davrasi, ochilursan, shoda, ko 'rk , marvarid, durdona, diloru, do 'stmi, rostgo 'y do 'stlarning, qaddi rost sham, "Do 'st qidir, do 'st top jahonda", " Do 'st yuz ming bo 'lsa oz"1, bisyor, beg 'araz, do 'stona, do 'sti sodiq, mehr uyin keng ochsang, do 'st bo 'lur..*

Ushbu assotsiativ maydondan quyidagi strukturaga ega ijobiy baho munosabatli birliklar o 'rin olgan: so 'z shaklidagi birliklar – 17 ta, so 'z birikmasi –5 ta, gap shaklidagi birliklar – 6ta.

Har bir matnda o 'zaro assotsiativ bog 'langan birliklar munosabati ko 'zga tashlanadi. Bunday birliklar matnni mazmunan shakllantirishga xizmat qiladi. Ular matnning yaxlitligini ta 'minlaydi, D.Lutfullayeva ta 'kidlaganidek, “verbal assotsiatsiyalarga xos xususiyatlardan yana biri shuki, ular turli nutqiy tuzilmalarning yaratilishiga yo 'l ochadi. Boshqacha aytganda, har qanday nutqiy tuzilma uchun o 'zaro assotsiativ bog 'langan til birliklari (leksik, sintaktik birliklar) tayanch birliklar vazifasini o 'taydi” [3.26].

Assotsiativ maydonning yadro qismidan do 'st, yaxshi do 'stlar davrasi, dushman birliklari o 'rin olgan; markazga yaqin chegara qismda dalkusholar bazmi, rostgo 'y do 'stlar koyish-u ozoridan, Do 'st qidir, do 'st top jahonda, Do 'st yuz ming bo 'lsa oz, do 'stona, do 'sti sodiq, do 'st bo 'lur birliklari o 'rin oladi; maydonning uzoq chegara qismida esa obod uying, vayrona, vayronadir koshona ham, dilovor, qabohat, yig 'lagay, ochilursan, Ko 'rkni shoda ichra topgay marvarid durdona ham, diloru, janona, Qaddi rost shamning tilidan o 'rtanur parvona ham, ko 'p, bisyor, bir dona, hamroz emas, beg 'araz, dushmanlik, Mehr uyin keng ochsang, begona birliklari joylashadi.

Bundan ko 'rinib turibdiki, matnning assotsiativ tahlili asosida uning assotsiativ maydonini hosil qilish mumkin. Matn asosida hosil

qilingan assotsiativ maydon “matnning assotsiativ maydoni” deyiladi. Matnning assotsiativ maydoni soʻz orqali hosil qilingan assotsiativ maydon bilan muayyan umumiylik kasb etadi.

Badiiy matnda assotsiativ tarzda bir-biri bilan bogʻlangan til birliklari assotsiativ maydonni hosil qiladi. Bunday birliklar ijodkor ifoda etmoqchi boʻlgan asosiy gʻoya atrofida birlashadi. badiiy matndagi assotsiativ maydon birliklarining koʻpchilik qismini adibning voqelikka subyektiv munosabatini aks ettiruvchi birliklar tashkil qiladi [3.74].

Taʼkidlash joizki, assotsiativ tajriba qanday birliklar boʻyicha oʻtkazilmasin, uning materiallari assotsiativ maydonni shakllantirish uchun xizmat qiladi. Lekin matn tahlili orqali shakllantiriladigan assotsiativ maydon individual xarakter kasb etadi. Chunki matn yakka muallifga tegishli boʻlib, uning tarkibida uchraydigan oʻziga xos nutqiy birliklar (dialektal birliklar, okkozional qoʻllanishlar, oʻziga xos oʻxshatishli birikmalar va boshqalar) assotsiativ maydonning individualligini koʻrsatib turadi. Bunday assotsiativ maydon orqali muayyan shaxsga xos tafakkur tarzi, uning voqea-hodisalarga nisbatan munosabati, leksik birliklar zaxirasi, til bilimi kabilar haqida maʼlumot olish mumkin boʻladi.

Matn asosida hosil qilingan assotsiativ maydon individual xarakterga ega boʻlib, u orqali muayyan shaxsga xos tafakkur tarzi, muallifning voqea-hodislarga nisbatan munosabati, til birliklar zaxirasi, til bilimi kabilar haqida maʼlumot olish mumkin boʻladi. E.Vohidovning “Doʻst bilan obod uying” sheʼri assotsiativ maydoni ijokorning lisoniy qobiliyati, nutq yaratish imkoniyati, leksik birliklar zaxirasi, doʻst ijobiy baho bildiruvchi birliklar bilan bogʻliq tushunchalari va shaxsiy tasavvurlari, bu tushunchaga nisbatan ijobiy baho munosabati kabilar haqida maʼlumot beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Шавкат Мирзиев. “Ўзбек тилига давлат тили берилганинг 30 йиллиги”га бағишланган тантанали нутқи.//Халк сўзи. 2019 йил, 22 октябрь.
2. Bozоров О. О‘zbek tilida darajalanish: Filol. fanlari d-ri ... dis. avtoref. - T., 1997.
3. Lutfullaeva D. Assotsiativ tilshunoslik nazariyasi. – Toshkent: Meriyus, 2017
4. Qo‘ng‘urov R. Subyektiv baho formalarining semantik va stilistik xususiyatlari. – T.: Fan, 1980. 42-b
5. Vohidov E. Inson. – T.: O‘zbekiston, 2015.

MAHMUD KOSHG‘ARIYNING “DEVONU LUG‘OTIT TURK” ASARIDA SHAXS NOMLARI

Marjona Jumayeva,
Buxoro davlat universiteti o‘qituvchisi
Inobat Qandimova,
Buxoro davlat universiteti talabasi

Annotatsiya: Maqolada Mahmud Koshg‘ariyning "Devonu lug‘otit turk" asarida keltirilgan insonga xos xususiyatlarning nomlari o‘rganiladi. Asardan olingan parchalar hamda tahlil namunalari bilan fikrlar dalillanadi.

Kalit so‘zlar: lug‘at, xalq, madaniyat, turkiy xalq, manba, odam, an’ana.

Xalqimiz o‘zining boy tarixi va madaniyatiga ega. O‘tmishdan ma'lumki, o‘zbek xalqi turkiy xalqlar tarkibiga kirgan, jahon sivilizatsiyasiga o‘z hissasini qo‘shgan millatlardan biridir. Shu jumladan, "Devonu lug‘otit turk" xalqimiz tarixining nodir va beqiyos

MUNDARIJA

1-SHO‘BA. O‘ZBEK TILSHUNOSLIGINING NAZARIY MASALALARI

Turdibekov Mo‘minjon. Onomasiologik sathda atoqli va turdosh otlilik masalasi.....	3
Xakimova Muhayyo. Badiiy matnda vaqt kontinuumining berilishi.....	10
Shukurov Otabek. Termin neologizmlarni o‘zlashtirish masalalari xususida.....	20
G‘aniyev Nurbek. Qiziltepa tumandagi oykonimlarning morfemik va morfologik xususiyatlari.....	27
Abdullayeva Dildora. Antisemik birliklarning antiteza hosil qilish imkoniyatlari.....	36
Uralov Azamat. A.Navoiy asarlarida nomutanosiblikning diaxron va sinxron ko‘rinishlari.....	42
Tursunov Akmal. O‘zbek tilshunosligida hozirgi va tarixiy so‘z yasash usullari va ularning munosabati.....	53
Mirzohidova Laylo. «Qutadg‘u bilig» dostonida ko‘chma ma’noli birliklar.....	58
G‘ulomova Nargiza. Alisher Navoiyning “Favoyid ul-kibar” devoni g‘azallarini grammatik teglash xususiyatlari.....	67
Karimova Feruzaxon. O‘zbek muloqot nutqida psixolingvistik qirralar.....	73
Ergashova Muhayyo. Madaniy o‘zgarishlarning tilda aks etishi.....	78
Xodjiyev Yusuf. O‘zbek tilida “bola” komponentli o‘xshatishlar.....	85
Atayev Azamat. Ogahiyning “Jome’ ul-voqe’oti sultoniyy” asarida arabizmlarning qo‘llanishi.....	93
Alimova Shahnoza, Sadullayeva Navbahor. Xorazm shevalarida	

arabiy qatlam masalasi.....	97
Absalamova Gulmira. Tilshunoslik hamda adabiyotshunoslik terminlarining turkum jihatlari.....	102
Sapayeva Boljon. O‘zbek tili gemeronimlarining tuzilish jihatdan turlari.....	106
Tadjiyeva Umida. O‘zbek tilshunosligida xalq maqollarini lingvomadaniy aspektda o‘rganish masalalari.....	113
Alimardanov Elyor. Xorazm shevalarining o‘rganilish tarixiga doir.....	118
Yuldosheva Mashhura. Badiiy asarda qo‘llangan frazologizmlarining sotsiopragmatik xususiyatlari.....	123
Rayimjonov Sayidolim. Mahmudxo‘ja Behbudiyning milliy tilni rivojlantirishdagi xizmatlari.....	132
Yandashova Dilniso. Abdulla Oripov she‘riyatida “Vatan” konseptining lingvokulturologik tahlili.....	136
Usmonova Shahnoza. Abdurauf Fitrat asarlarida murakkab leksemalarning qo‘llanilishi.....	140
Moxinur Qurbonova. Muallif ixtirosi – okkazonal birliklarning o‘ziga xos xususiyatlari.....	145
Tuxtasinova Z. M. O‘zbek va ingliz tillarida haqoratning evfemizmlar orqali ifodalanishi.....	151
Erkinova Marxobo. Matnda ijobiy baho bildiruvchi birliklarning assotsiativ maydon hosil qilishi.....	155
Jumayeva Marjona, Qandimova Inobat. Mahmud Koshg‘ariyning “Devonu lug‘otit turk” asarida shaxs nomlari.....	163
Muminova Umida. “Mahbub ul-qulub” asari so‘zlarining polisemantik tavsifi.....	169
Sharafutdinova Nilufar. O‘z qatlmga oid teonimlar.....	176
Abdujalilov Ma‘rufjon. O‘zbek va rus tillarida qora rang bilan bog‘liq turg‘un o‘xshatishlar tahlili.....	181

Hamraqulova Guluzra. She'riy nutqda assonansning poetik imkoniyatlari.....	187
Jumayeva Marjona, Nizomova Zebo. Mahmud Koshg'ariyning “Devonu lug‘otit turk” asaridagi zoonimik terminlar.....	194

2-SHO‘BA. SHARQ TILLARI: MUAMMO VA YECHIMLAR

Salimaxon Rustamiy. O‘zbek xalq maqollari badiiyyati.....	199
Ahmedova Dilfuza. Fors va o‘zbek tillarida miqdor-daraja holining semantikasi.....	203
Sultonbek Boltaboyev. Arab tilidagi diakritik belgilarning tarixi haqida.....	211
Maxmudova Diyora. Arab tilida “uyadosh” so‘zlar.....	215
Fayzullo Musayev. O‘zbek adabiy ilmiy tilining bir asrdagi farqidan namuna.....	220
Alimova Zarifaxon. Fors tilidagi ayrim turkiy o‘zlashmalar xususida.....	231
Jahongir Turdiyev. Temuriylar davlatining rasmiy tili va uning yozma yodgorliklarda aks etishi.....	239
Shasaidova Lola. Xitoy tilini bilish darajasida yozuv malakasiga oid vazifalarning o‘ziga xos xususiyatlari.....	246
Ikromjonov Akmaljon. Faxruddin O‘zjandiyning ilmiy merosi.....	253
Isamutdinov Azizbek. Arab nahvchilari talqinida “maf‘ul”lar masalasi.....	261
Yakubova Feruza. Yangi pedagogik texnologiyalar yordamida arab tili darslarining samaradorligini oshirish.....	268
Po‘latova Mahmuda. Arab tilida murodiflarning ahamiyati va sinonimiya hodisasining turli xilligi.....	273
Pulatova Dilrabo. Koreys tili ta’limida maqollar bilan bog‘liq muammolar.....	277
Mamadjonov Sherzod. O‘zbek va turk tillarida “aldoqchi so‘zlar” va ularning til ta’limiga ta’siri.....	282

Tashmuxeimedova Dildora. Xitoy qadimgi venyan tilida undov soʻzlarning ifodalanishi.....	290
Boborajabov Muhammadiqbol. Arab va oʻzbek tillaridagi ruhiy holat ifodalovchi frazeologik birliklarning semantik tahlili.....	295
Abdullayev Oxunjon. Oʻzbek va qoraqalpoq tillarida zamonaviy leksikaning lingvokulturologik tahlili.....	302
Hakimov Abdulvohid. Arab tilida ishtiyoqning xususiyatlari haqida.....	308
Mahmudov Akram. Arab grammatikasida eganing noaniq boʻlib kelishi bayoni.....	315
Musurmanov Muhiddin. Tilshunoslikda navoiy asarlarining lingvistik oʻrganilishi.....	321
Xalilova Moʻtabar. Arab tilini oʻrganishning miya faoliyatidagi ijobiy taʼsiri.....	329

3-SHOʻBA. DAVLAT TILI VA UNING OʻQITILISHI

Yuldasheva Dilnoza. “Davlat tili haqida”gi qonunning yaratilish tarixi va hozirgi kunda qoʻllanilishi.....	337
Yusupova Tursunoy. Ona tili darslarida oʻquvchilar nutqidagi taʼsirchanlikni taʼminlash mazmuni.....	344
Ahmedova Nargiza. Yozma nutq savodxonligi – madaniyat belgisi.....	350
Karimova Shaxloxon. Kommunikativ yondashuvga asoslangan darslarda yozma matn ustida ishlashning pedagogik imkoniyatlari....	356
Shodmonova Munira. Ona tili va adabiyot oʻqituvchilarining kasbiy tayyorgarligini rivojlantirish mazmuni.....	362
Shodiyeva Asila. Diplomatik yozishmalarning tili va uslubi.....	368

4-SHOʻBA. MADANIYATLARARO MULOQOT VA TARJIMA MASALALARI

Umurzoqov Bahriddin. Aliy Safiy Koshifiy Hiraviy - mohir xattot

va xos kotib.....	374
Tuychiyeva Oydin. Musharakat maqollarning semantik xususiyatlari.....	386
Rahmatova Gavhar. Turkiy dostonchilikning tarixiy ildizlari.....	392
Usmonova Zulxumor. Abdulla Qodiriy tarjimalari.....	402
Dexkanov Qutfidin. Kulliyot tuzishning o'ziga xos xususiyatlari.....	407
Nurullayev Muxiddin. Tarjima so'zining semantik ma'nolari.....	416
Аннакулова Умида. Межкультурные коммуникации и современные проблемы перевода.....	421
Yuldasheva Maxmuda. Adabiyot darslarini evristik yondashuv asosida tashkil etish.....	427
Qulmamatov Oybek. dozens hajviy janri namunalarini o'zbek tiliga tarjima qilishda lingvokulturologik yondashuv.....	430
Mamasoliyeva Dilbarxon. Turli tillardagi o'xshatishlar qiyosi.....	437
Axmadov Dostonbek. Bilvosita tarjimada mutarjim mahoratining namoyon bo'lishi	441

5-SHO'BA. XORIJIY TILLARNI O'QITISHDA INNOVATSION YONDASHUVLAR

Mukhamedova Lola. Chet tilini o'qitishda lug'at boyligini shakllantirish va so'z tanlash tamoyillari.....	448
Мусаджанова Гүлчехра. Значение и влияние аудирования в обучении русского языка.....	458
Abdullayeva Zakhro. Teaching strategies for learners with social and emotional needs.....	466
Nizamova Salomat. O'zbek va ingliz leksikografik manbalarida "ota" va "father" konseptlarining talqini.....	471
Munajat Rasulova. O'zbek va ingliz dramatik diskursidagi metaforalarda gender semalarning xoslanishi.....	477
Eshkuvatov Jasur. O'quvchilarda nutqiy savodxonlikni kreativ yondashuv asosida rivojlantirish usullari.....	483
Odilbekov Mansurbek. Xorijiy tillarni o'qitishda pedagogik	490

technologiyalar va psixologik kompetensiyalar.....	
Алимарданова Шахло. Применение инновационных технологий в процессе обучения языкознанию в вузе.....	496
Toirova Guli. The role of antonyms in agricultural terms.....	502
Rashidova Madina. Xorijiy tillarni o‘qitishda qo‘llanilgan metodlar va ularning o‘ziga xos xususiyatlari.....	508
Olimova Nigora. A powerful diagnostic tool (eliciting) of the teacher in classroom management.....	515
Oripova Kamolakhon. Importance of “suggested method” in teaching foreign languages.....	520
Rozikova Rano. Energizing language teaching with a project method in Uzbekistan.....	525
Mamanazarov Uchqun. G‘ofurova Madina. IELTS imtihoniga tayyorlanish jarayonining psixologik xususiyatlari.....	531
Мадаминова Наргиза. Способы активизации познавательной деятельности студентов.....	536
Abdimurodov Doston. Linguacultural analysis of the concept of “father” in uzbek and english proverbs and sayings.....	542
Qochqorova Zulfizar. Ingliz va o‘zbek tillarida “to‘y” konseptini voqelantiruvchi frazeologik vositalarning qiyosiy tadqiqi.....	549
Mamanazarov Uchqun. Alimova Dilnoza. Chet tillarini o‘rganishning psixologik xususiyatlari.....	554
Davronova Fotima. Methods of checking and evaluating homeworks while working in small groups of students.....	562
Abdurakhmanova Zubayda. Study stages and theoretical foundations of legal terminology in linguistics.....	570
Anarkulova Zubayda. O‘rolboyeva Dilobar Turli yoshdagi shaxslarga xorijiy tillarni o‘rgatish.....	575

**«O‘ZBEKISTONDA ZAMONAVIY TILSHUNOSLIK:
TILLAR TA’LIMI VA TADQIQI»
MAVZUSIDAGI RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY
ANJUMANI MATERIALLARI**

Adadi 20 nusxa. Bichimi 60x84 1 /16

Bosma tabog‘i 3,5. “Times New Roman” garniturası.
“BOOKMANY PRINT” MCHJ bosmaxonasida chop etildi.
Toshkent shahri, Uchtepa tumani, 22-mavze